

UČITELJI PRIPRAVNICI IN NJIHOV POLOŽAJ

Pogled nazaj...

Skozi okno me pozdravlja sem od Grintovca rdeča večerna zarja. Mehko je obrobila njegov greben in s svojo lepoto vdihnila srečo sveže spoznanje — da bo kmalu konec zimske tegobe in dolgočasje. Srce se ga je razveselilo. Pomlad pod Grintovcem bo novo doživetje, skrivnostno privlačno in svetlo. Sto in tisoč svetlih sonc se poigrava na vrhu gorskih velikanov. Vzneseni in mogočni so v svoji prirodni krasoti. Vso zimo so bili zakriti in dasiravno je pogled nešteto krat splaval proti njim, goste megle, ki jih je pokrivala, ni mogel prodreti. Sedaj pa stoji razgaljeni pred menoj in se mi dobrikuje s svojo lepoto. Prečudna je bila njihova moč, da me je izvabila v to podgorsko nebo.

Na slehernem koščku majhne, pa vendar tako raznolike slovenske zemlje, sem zapustila nešteto spominov. Prekmurska burja je odnašala pesem domotožja, za dolenskimi gozdovi so vstajali gorski grebeni, ki so me vabili v svojo bližino. Še živa misel brodi po teh krajih in jim skuša vdihniti ono življenje, ki ga v njih živi učitelj.

Slovenski učitelj, bedni romar, mora ob prvem nasprotnem vetru povezati svojo culo in koračiti v drug kraj. Trda resničnost zahteva od njega, da odvrže sentimentalnost, ki gloje in rije po duši in pameti ravninca ravno tako kakor po hrapavi skorji gorjanca, ki se je utrgal z bregov. Tudi sam mora prilagoditi življenje novemu okolju.

Strupen zimski mraz je spraznil šolske prostore. Otroci so ostali doma, s tovarišico pa skozi okno opazuje sneženi metej in obujava spomine na čase, ko sva šolari v Prekmurju, na Dolenjskem, po hribih in dolinah.

Ravnina z zelenimi jagnedi je bila dovolj razsežna, da smo rili po njej in jo teptali, ali nikdar ne tako velika, da bi se v njej zgubilo hrepenenje po sončnih rebrih in strmih goščavah. Veter je strupeno zavijal okrog voglov, da je trepetal plamen petrolejske svetilke na mizi. V večernih urah so koraki po hodnikih zamrl, s težkimi zapahi so se zapirala večna vrata, dolgočasje in strah sta obvisela v sobi. A na vrata je potrkal tovariš, Premurec. Ve, da je dekliču dolgočas! S seboj je prinesel lepo pesem, prešeren smeh in bodrilno besedo. Kmalu nas je bilo več. Spočetka smo se gledali nekam tuje. Govorili so s tujim naglasom, a kmalu smo dotipali drug k drugemu. Zveselili smo se novega poznanstva in sklenili prijateljstvo za čas skupnega bivanja. Pozabila sem na žalostno popevko razsrjenega vetra, strah in dolgočasje sta zbežala. Le ob sončnih dnevih je oko iskalo zelenega brega, da bi se odpočilo na njem.

Spomin na prekmursko zemljo se je ogrel. Ko po naših rebrih naletava sneg, brodi misel po zasneženih ravninah in gleda igro živahnih snežink. Od mraza premrli otroci so polagoma polnili šolsko sobo. Bili so zapeti in nepristopni. Lačni so bili in trudni od prezgodnjega spoznanja življenja. Doma so slišali samo tarnanje in godrnjanje nad nemilo usodo, ki jo preživlja Premurec. Vedeli so, da se je oče razsrdil, če jim ni mogel dati kruha. Težko prigarani denar v tujini je le prehitro polzel iz rok, a do pomladi, ko se bo odprla pot novemu zaslužku, je še daleč.

Predolge pisane »jank« so pokrivalo drobna telesca. Tenek glasek je razodeval bolezen. Pesem prekmurskih otrok pa je bila čudovito lepa. Glas je bil mehak in ožoten. Ta pesem ni bila vesela, a vendar je imela sladek prizvok. V njo so zajeli vso vznemirjajočo živ-

ljenjsko bolestin in z njo so hrepeneli, da bi jim bilo kdaj lepše v življenju.

Često se spominjam glasu male Micike. Bil je čist kakor zvonček. Še drugi so jo radi poslušali in večkrat jo je tovariš poprosil »No, Micika, ali boš zapela tisto »dva oblačka«? Rada je ustregla njegovi prošnji. Pogled svetlih oči je splaval skozi okno, da bi ujel dva oblačka in Micika je kristalno zapela. Pesem se je izgubljala v temnem prostoru, a čist prizvok ga je še napolnjeval, ko je utihnila.

Raztresene so danes moje misli, nerodno se poigravajo z bežnimi spomini in jih skušajo vsaj nekaj ujeti na papir.

Bivanje v Prekmurju ni bilo dolgo. Premestili so me na Dolenjsko, v novo ozračje in v novo okolje.

Tedaj je Mira navezala besedo na svoje prekmurske doživljaje. Obe sva izkusili, da je bilo naše tovaršstvo tam dokaj bolj povezano kot v katerem koli drugem kraju. Bele ceste po gladki ravnini so bile kot nalašče ustvarjene za vožnjo s kolesom. Pot do tovarišice na sosednji šoli ni bila v še tako slabem vremenu prehuda in predolga. Pogovori so se sukali po naših domačih krajih. Gorenjci smo hvalili svoje planine, Štajerci pa so se ponašali z zelenimi griči, posajenimi z vinogradi. Bili so veseli, hudomušni in šegavi. Radi so »spevali« in bili dobre volje. V Prekmurju nas je združila enaka usoda: vsi smo orali ledino in z večjim ali manjšim zanosom vcepili v male duše ljubezen do rodne zemlje.

»Še o svojem službovanju na Dolenjskem mi kaj povej,« je poprosila Mira. Zveselila sem se njene prošnje, saj Dolenjci so mi zelo prirasli k srcu. Njih šegavo govorico sem že poprej poznala. Imela sem na učiteljsko tovarišico, ki je bila doma iz Ribnice. Tudi po dolenskih krajih sem že prej večkrat lazila.

S široke prekmurske ravnine sem se preselila v bel trg. Gosposke hiše so se košatile na samem trgu, sredi trga pa je stala mogočna lipa. Vse je bilo nekam bolj oblastno, mogočno in je skušalo posnemati mestno lice. Samo otroci so bili tisti nebolgli in poredni otroci, ki ostanejo pač taki, če žive v vasi ali v trgu. Seveda so se razlikovali od prekmurskih; napeta lica so pobarvali »frmetinovi žganci«, zadovoljnost in sitost sta jim gledali iz oči. Prav dobro smo se razumeli. Bili so »odprtih glav« in precej dovzetni za lepo besedo. Tudi z odraslimi ljudmi sem se spoznala. Mnogokrat sem uživala gostoljubje prijaznih domov. Beseda je dala besedo in postali smo si prijatelji. Zrasli s svojo zemljo, so hvalili vse, kar je bilo na njej. V tujino so hodili le po okrogel drobiž za obleko in za vse one potrebščine, ki jih zemlja ni dajala. A tam se niso prevzeli. Še bolj so ljubili svojo zemljo in svoje ljudi, ki so se jih doma zveselili. Na nasmejanem obrazu skoro nikoli ni bilo opaziti bridkosti. Za lepo besedo so jih vrnil deset. Gorenjcu pa bi morala svetovati, naj pusti nekaj svoje robotosti in oholosti doma, kadar gre med tuje ljudi. Tujec gotovo ne prosi za lepo besedo, ker jo v dobri veri pričakuje kot najmanjši dar, ki ga zmore vsak človek.

Dolenjec je s pesmijo spremljal svoje delo. Njegova pesem je bila vedra, vesela, da si ob njej pozabil težkih skrbi in plašnih misli. Hvalili smo njegovo pesem, ker je ustvarjala živahno razpoloženje in ker je bila vse hvale vredna.

Poznala sem zelene griče in temne gozdove, ki so spomnili tako oživi. Razgled se je odprl proti bloški strani, cerkvice sv. Gre-

gorja je vabila, da si jo od blizu ogledam. Vendar je v pomladnem soncu oko iskalo Kamniških planin in sinjine nad njimi. Z otroki smo priredili izlet k Sv. Gregorju. Beseda je nenadno oživila, ko smo spremljali črto gorskih grebenov. Zdelo se mi je, da je tam ona bajna dežela sonca in snežne beline, po kateri bole oči, če jo ne vidiš. Z novo silo sem zahrepenela po njej, sladka misel jo je vso objela. Bil je vesel dan za otroke in zame.

Leto se je hitro zasukalo! Zopet sem zvezala svojo culo in hitela domov. Kam? Ko pa nikjer nisem doma! Srce me je vleklo pod strme planine. In obstala sem na tretjem svojem domu. Skromno šolsko poslopje, potisnjeno v senco in reber, me je sprejelo. Majhna sobica poleg razreda mi je bila odkazana za stanovanje. Skozi okno vidim rob Grintovca in Kočne, ki se kopljeta v soncu. Vsako jutro ujamem dihanje mrzle sapa, ki zaveže od gora.

S soncem prihajajo otroci, s hribom se trgajo. Utrudila jih je dolga pot do šole, zato

so zaspani in leni. V mrzlih dneh so zvečine ostajali doma. S tovarišico sva bili sami, dolgočasje je bilo vsakdanji gost in zaželeli sva prekmurske tovarišije. A nihče se ni zmotil, da bi nameril korak v šolo. Polni pričakovanja se veseliva pomladi. Ne bova gledali teh velikanov samo od spodaj navzgor, ampak se hočeva pomeriti z njimi. Zamahnila bom na dolensko stran in poslala Dolenjcem dolžen pozdrav v dokaz, da vkljub životarjenju in samoti še živim in se veselim pomladne lepote in prihajajočega življenja.

Vse vam, tovarišice in tovariši, pa svetujem, da si nikdar nikar ne poželite v tako zakotje, čeprav bi vas planine do blaznosti očarale. Pod njimi je mraz, beda in stiska v pomanjkanju razumevanja. Trden pečat bom udarila na to zadnjo postojanko takrat, ko pojdem z ahasversko palico v nov kraj, novim doživetjem naproti. Planine pa bom gledala le od daleč, ker je le to, kar je daleč, nedosegljivo lepo.

Splošne vesti

OBCNI ZBOR NABAVLJALNE ZADRUGE DRŽAVNIH USLUŽBENCEV V LJUBLJANI

V petek, dne 29. marca, je bil v dvorani Delavske zbornice občni zbor ljubljanske Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev, kjer je upravni odbor polagal račun o delu v minulem letu. Iz poročila, ki ga je podal predsednik g. A. Žigon, posnemamo, da je lani prodala zadruga članom blaga za 9.300.000 din. Zadruga je štela na koncu leta 2280 članov. Od teh kupuje polovica na kredit, polovica pa za gotovino. Zadruga je članom povrnila kot preplačilo za nakupljeno blago 366.738 din, t. j. 4% in 5% % od nakupa. Rezervni zadrugi sklad znaša 425.108 din, pokojninski 47.890 dinarjev, kreditni 42.588 din, članski deleži 233.651 din in garantne vloge članov 433.746 dinarjev. Lastnih sredstev ima zadruga zdaj 1.172.983 din. Poleg ristorna izplačuje zadruga ob smrtnih primerih podpore. Lani je izplačala v 23 primerih 13.774 din. Posmrtninski sklad ima 125.801 din premoženja. Poleg tega ima zadruga še prostovoljno vzajemno zavarovanje članov, kjer se vsak zadrugi obveže, da bo ob vsakem smrtnem primeru prispeval po 2 din zadruginikovim svojcem kot izredno posmrtno podporo.

Zadruga prodaja poleg špecerije tudi manufakture, porcelan, steklo, bicikle, šivalne stroje, emajlirano posodo ter jedilni pribor. Članom posreduje pri nakupu oblačilnega blaga, čevljev, šolskih knjig itd. Občni zbor je vzel z zadovoljstvom na znanje poročilo posameznih funkcionarjev.

Nabavljalna zadruga drž. uslužbencev v Ljubljani je močna, solidna in zmogla ob sodelovanju članstva prebroditi tudi velike gospodarske težave, katerim gremo po vsej verjetnosti naproti. V njej je vključenih veliko število ljubljanskega in tudi okoliškega učitelstva. Pristopite v zadrugo še vsi ostali, saj je ona naša močna samopomoč!

Društvo upokojenega učiteljstva. Prejšnji četrtek, 4. t. m., je imelo to društvo svoj letni občni zbor v Ljubljani, pri Novem svetu. Udeležba je bila kljub slabemu vremenu prav

zadovoljiva. Občni zbor je otvoril in vodil predsednik Andrej Skulj. V svojem otvoritvenem govoru je podal tudi kratek pregled o delovanju društva za preteklo leto. Čeprav živimo v težkih razmerah in imamo le pičle pokojninske dohodke, vendar je društvo ostalo glede članstva in zvišanja denarne zaloge za posmrtnine na višini prejšnjih let. Umrlo je v preteklem letu 14 članov (-ic), katerim je posvetil nekaj pietetnih besed v njih spomin s slavo klicem. Dve članici sta izstopili, a enajst članov (-ic) je na novo pristopilo. Podrobnejše poročilo o poslovanju društva je podal tajnik, a blagajnik pa vsestransko pojasnjeno in razčlenjeno blagajniško poročilo, ki je razmeroma prav ugodno. Naj bo omenjeno, da se je izplačalo na posmrtninah okrog 30.000 dinarjev. — Vsa poročila so bila sprejeta soglasno. Pri volitvah je z vzklikom, le z malenkostno spremembo, izvoljen stari odbor s predsednikom Skuljem Andrejem na čelu in istimi funkcionarji od prejšnjega leta. Nazadnje je podal širše poročilo tov. Kocijančič o delu akcijskega odbora z ozirom na uveljavljanje novega pravilnika za humanitarne ustanove. Z ozirom na to je stavil tov. Smajdek predlog, da se tudi počaka do tedaj s spremembo naših pravil. Predsednik je zaključil poldrugourni zborovanje, ki je poteklo v najlepšem tovariškem razpoloženju, in se zahvalil vsem navzočim za udeležbo. Končno bodi omenjeno še to. Večina upokojencev tovarišev in tovarišic se nahaja še izven našega društva. Vsi ti ste vabljeni, kakor tudi na novo upokojeni, da vstopite v naše društvo. Res, preživljamo težke čase, a pomagamo si drug drugemu in našim potomcem ob našem odhodu v večnost, ko pade na te poleg žalosti še kaj težko breme in velike skrbi, kar vse je olajšano s temi vzajemnimi prispevki. — Tedaj ne odlašajte in pristopite!

— Pedagoška predavanja za šolnike je namesto diskusijskih sestankov uvedla Pedagoška centrala v Mariboru. Vrše se vsakih 14 dni in to ob sobotah v risalni dvorani državne učiteljske šole v Mariboru. — Doslej je že govoril bogosl. prof. dr. Anton Trstenjak o problemih narodne vzgoje. Nadaljnja preda-

Velika izbira blaga za damsko
in moške obleke v najnovejših
modnih barvah

Dobro blago — nizke cene!

R. MIKLAUC „Pri škofu“

LJUBLJANA, Lingarjeva ulica • Pred škofijo

Krajnik:

Veliko zborovanje

Dvignil se je Učenik Martin iz zaslužnega ležišča v nebesih. Danes je še posebno dolgo potegnul. Pa kaj, saj mu je nebeški ključar obljubil za vse preganjanje in žalitve počitek, ki je določen najbolj trpečim na zemlji. Pretegnil se je, pomanil krmežljave oči ter poškilil z enim očesom na levo, z drugim pa na desno.

Počasi prikoraka mimo njega sv. Peter, še ves zaspan in ne prav dobre volje.

Učenik Martin se hitro obleče in stopi za njim rekoč:

»Bog daj, nebeški ključar. Ali si kaj prida spal?«

»Hvala, hvala školnik. Kaj pa ti?«

»O, jaz uživam kakor še nikdar,« se mu Martin dobrohotno nasmeje in nadaljuje:

»Veš, samo tebi povem, zaupno. Ko sem bil školnik sem imel samo 365 dni, v prestopnem letu pa celo 366 dni prostih na leto. Tu pri vas pa je vse lepše. Tu se samo počiva in to je za školnika največji užitek. Poglejva malo na zemljo. Bova videla, če je dandanes tudi tako, kakor je bilo v mojih časih.«

»Dobro, pa pokukajva malo. Bova le videla, kaj počenjajo sedaj učenci na tej vedno nemirni zemeljski krogli,« mu prikima bratdati svetnik.

Prav tedaj se je zemeljska krogla toliko zavrtela, da se je prikazala naša lepa Slovenija.

»Povej mi no, Peter. Ti bolj natančno opazuješ to življenje tu spodaj kakor jaz. Ali se je mnogo spremenilo od mojega časa sem?«

»Dosti, dosti, da veš, dragi Martin,« mu odgovarja svetnik.

»Veš, mene zanimajo le učitelji; pa mi o teh kaj razlagaj,« poprosi prav lepo bivši učitelj.

Sv. Peter si popravi pas okoli trebuha, na katerem visijo ključ, in prične:

»Gotovo si čital, kako so nekoč graščaki tlačili in mučili uboge kmete.«

»O, čital sem, čital. Posebno Matija Gubec in Ilija Gregorič sta se mi smilila. Toda, poprosil sem te, da mi pripoveduješ o učiteljih.«

»Ne bodi no nestrpen, Martin,« se ujezi Peter in nadaljuje z važnim glasom:

»Kmetje so trpeli muke in zaničevanje dolgo časa. Nazadnje so se pa le ojunali in šli do samega cesarja po pomoč. Cesar je vse obljubil, dal pa nič. Kmetje niso več vzdržali, zbrali so se in s skupno močjo pobijali svoje tlačitelje. Borili so se pač za svoje pravice.«

»Aha, sedaj pa že razumem. Veš, sem pol-inteligen, pa bolj počasi razumem. Ti primerjaš kmetove muke z učiteljevimi. E, tako hudo pa vendarle ni.«

»Hudo, hudo,« nadaljuje sv. Peter, kimaje z glavo, veš, manj pravice ima kot so imeli kmetje nekdanj pod Ferfenc Tahijem. Če je Tahiju kmet delal, ga je pustil lepo pri miru. Če pa učitelj dela, mu pa ne dajo miru. Ni jim prav, da se meša v zadeve, o katerih sme razmišljati samo kak vaški gromovnik.«

»Pa učitelji to kar mirno trpijo?« se čudi Martin.

»Saj prosijo za izboljšanje obupnih razmer. Pa so do sedaj naleteli na sama gluha ušesa. Obljube, same obljube,« de nato sveti Peter.

Martin se nekoliko zamisli, potem pa vstane in pravi nebeškemu ključarju:

»Že vidim, da bodo moji zemeljski tovariši prav toliko dosegli za svoje pravice, kolikor so kmetje po svojem velikem uporu. Veš, mika me in že premišlujem, kako bi jim pomagal.«

»Kako jim hočeš pomagati?« se mu zasmije stari ključar.

»Sklical bom — veliko zborovanje — vseh učiteljev, ki so prišli sem na velike počitnice. Vsak naj pove svoje misli, ki bi prišle v po-

štev za ustvaritev boljših časov našim zemeljskim tovarišem. Saj je tu mnogo izkušenih šolnikov, ki so se že borili za pravice učiteljskega stanu.«

»Bravo, prijatelj Martin,« se navduši sveti Peter, »in jaz ti bom pomagal!«

»Dobro Peter,« pravi Martin, »za jutri skličemo zborovanje, po sledečem dnevnem redu: 1. Pozdrav. 2. Pomoč stradalnim učiteljem na zemlji. 3. Resolucija na najvišje mesto v nebesih.«

Sv. Peter je raznesel še isti dan vabila. Drugi dan so trumoma prihajali Martinovi tovariši v angelsko dvorano na veliko zborovanje. V prvih vrstah so sedeli sami stari borci za učiteljske pravice. Tu je bila zbrana nepregledna množica polinteligence, ki je nekdanj oblikovala slovensko dušo.

Martinu je srce kar poskakovalo od veselja, ko je stal na zvišenem prostoru in dajal nebeškemu ključarju zadnja navodila za veliko zborovanje. Nebeški radioinstalater je prinesel mikrofon in ga zvezal z oddajno postajo.

Vse je bilo pripravljeno, nastopil je trenutek otvoritve zborovanja.

In Martin je spregovoril:

»Dragi tovariši! Ko sva včeraj s prijateljem ključarjem opazovala obupne razmere, v katerih živijo naši zemeljski tovariši, sva sklenila, da jim bomo pomagali mi do njihovih pravic. Moram vam povedati, da pravice nimajo nobenih. Plača je taka, da ne morejo niti živeti niti umreti. Vsakdo jih sme sem in tja preganjati kakor izakove sinove. Poročena učiteljica je pa sploh manjvredno bitje. Tovariši, tako sramotno postopanje žali tudi nas, ki smo zapustili solzno dolino v upanju, da se bo našim znancom bolje godilo. Zato pozivam vse zborovalce, da s svojimi sveti pomagajo reševati iz obupnega stanja naše zemeljske tovariše!«

Nastalo je odobravanje, huronsko vpitje ter poskanje, da je skoraj počila menbrana v mikrofonu.

Javljali so se govorniki in predlogov ni bilo ne konca ne kraja. Martin je vse predloge pridno zapisoval. Sestavili so poseben odbor, ki je predloge formuliral v resolucijo, ki naj bo odpremljena na najvišje mesto o nebesih.

Resolucija se je glasila:

Zbrano pokojno učiteljstvo na velikem zborovanju prosi svojega dobrega Očeta:

1. Naj odpre oči vsem onim, ki še sedaj ne vidijo, da potrebuje zemeljski učitelj stalnoš.

2. Naj potrka na trda srca, da se omečajo in primerno zvišajo učiteljem plače.

3. Naj poročena učiteljica, ki ima za moža državne uslužbenca, postane zopet človek in ne majvredno bitje kot sedaj.

4. Če pa vse to ne bo pomagalo, pa naj pošlje mano na šolska dvorišča, kot jo je poslal Izraelcem, ker je druga rešitev nemogoča.

Zborovalci.

Resolucija je bila sprejeta z absolutno večino.

Po zborovanju so šli tovariši k sv. Antonu na svinjsko pečenko in polič vina. Stara navada železna srajca.

Drugi dan sreča Martin ključarja in mu vošči:

»Bog daj, Peter!«

»Bog daj. Ali si sedaj zadovoljen?« ga bara svetnik.

»Zadovoljen? Sam ne vem prav. Resolucij so že moji tovariši na zemlji dosti poslali na pristojna mesta,« zmaje Martin z glavo.

»Počakajmo, bomo le videli, kaj bo!« ga Peter dobrohotno tolaži.

»Bo, bo, dragi prijatelj. Pomlad bo. Lepa, zelena pomlad, da se meseci Morane pride Vesna. Danes je učiteljstvo v velikih stiskah, kot je bil nekdanj kmet. Kmet je zahteval svobodo in pravico. Ker je vedno zahteval, je tudi dobil. Tako je z mojimi tovariši na zemlji. Oni zahtevajo svoje pravice in te bodo dobili. Takrat bodo meseci Morane prešli — prišla bo Vesna, prišla bo pomlad.«

vana bodo: 13. aprila »Ameriška vzgoja« (šol. uprav. Julij Kontler), 27. aprila »Mladinska književnost« (nast. Albert Žerjav), 18. maja »Pristno in nepristno znanje« (učitelj Miloš Ledinek), izjemoma 25. maja »Problem šolskega nadzorstva« (prof. Gustav Šilih) in 1. junija »Objektivno ocenjevanje učencev« (prof. dr. Franjo Crnek). — Predavanja se pričnejo ob navedenih dnevih ob 18. uri in so vstopnine proste.

— **Važno za šolska upraviteljstva**, ki še niso poravnala zaostale naročnine za »Roditeljski list«! Uprava tega lista prosi, da to nemudoma storite, ker mnoge šole niso poravnale naročnine niti za l. 1937/38., še več pa je takih, ki dolgujejo naročnino za leto 1938/39. To je bil tudi poleg netočnosti plačevanja mnogih poverjenikov, glavni vzrok, da je morala Pedagoška centrala izdajanje III. letnika lista preložiti.

— **Sestava programa za proslavo materinskega dne** ne bo delala nobeni šoli težave, ako si naroče glasben priročnik »Materinski dan«, v katerem sta dve igrici ter velika izbira lahkih enoglasnih, dvoglasnih in trogласnih pesmic za mladinski zbor. Cena 20 din. Naročila sprejema še, dokler traja zaloga. Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič«, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1.

— **Upraviteljstva** pa, ki so prezrla svoječasne objave uprave, katere so prinesli vsi

slovenski dnevniki, da »Roditeljski list« začasno ne bo več izhajal, pa so poslala naročnino že za l. 1939/40., prejmejo na željo naročnino vrnjeno ali pa dobe namesto lista za isto vsoto, ako to žele. Dragašovo knjigo »Otrok v šolski dobi«. Ostalim se vpiše vnaprej vposlana naročnina v dobro za III. letnik, ki bo ob ugodnih prilikah spet začel izhajati z novim šolskim letom.

— Na razpolago so še nevezani kompletni letniki »Roditeljskega lista« po 24 din in vezani po 36 din! Naročajte jih za šolske, društvene in zasebne knjižnice!

UČITELJSKI DOM V ROGAŠKI SLATINI

razpisuje

MESTO HISNEGA UPRAVNIKA

z nastopom 1. maja t. l.

Upravniku je na razpolago brezplačno stanovanje, obstoječe iz dveh sob, kuhinje, shrambe in ostalih pritliklin ter zelenjadni vrt.

Prvenstvo ima upokojeno učiteljstvo, v negativnem primeru pa tudi drugi upokojenci. Prijave je po možnosti vložiti do 21. aprila t. l.

Zena upravnika bi imela s kuhanjem tudi postranski zaslužek. — Ostale informacije so na razpolago proti priložitvi znamke za odgovor pri upravi Učiteljskega doma, Dol pri Hrastniku.

Za upravo:

Anton Gnus, preds. Jurko Vitko, tajnik.

Osebnostne zadeve

— **Upokojeni so učitelji(-ce):** From Eliza iz Spod. Sv. Kungote, Likar Helena iz Ljubljane in Dominkuš Maks iz Cvena.

— **Napredovali so sledeči učitelji(-ce):** v 8. pol. skupino: Češnik Marija iz Polhovca Gradca, Premk Marija, Jezero.

— **V 7. položajno skupino:** Skok Amalija, Gornji Tuhinj; Vončina Albina, Crna, Dravograd; Požar Hilda, Sv. Lovrenc; Viher Miroslov, Gornji grad; Vukasinovič Miroslav, Reka — Maribor desni breg.

— **V 6. položajno skupino:** Novak Julij, Trbovlje-Laško; Stevanec Rudolf, Tišina-Murska Sobota; Razinger Gizela, Gorje-Radovljica; Vittori Josipina, Brežice; Majer Srečko, Šostanj; Jelenčič Ciril, Hotedersica-Logatec; Koritzky Marija, Ljubljana; Ivanuša Angela, Dornava-Ptuj; Unger Matilda, Ruše; Uršič Anton, Horjul; Peterkel Ludvik, Dolga vas-Lendava; Cestnik Berta, Maribor; Justin Ciril; Marini Martin, Brusnice, Novo mesto;

Eržen Franc, Livovnja; Mence Franc, Vuhred; Nabergoj Danilo, Dravograd; Lebič Ivan, Prevalje; Tavčar Josip, Brežice; Košca Franc, Škofja Loka; Medič Avgust, Pušcava-Maribor desni breg; Fakin Dragotin, Bostanj; Zelenik Vida, Višnja gora; Paškovič Ivan, Mali Slatnik; Horvat Franc, Kančevci; Karli Alojzij, Tleči vrh-Crnomelj; Pirč Josip, Veliki Trn-Krško; Javc Angela, St. Jurij-Maribor levi breg; Martelenac Hermenegilda, Crnomelj; Meštanj Avgust, Kostel; Ivančič Marija, Sv. Lovrenc na Dravskem polju; Zaman Stanislava, Cerklje; Ogrizek Marija, Kostrivnica; Kunstelj Ana, Žužemberk; Svagelj Ana, Litija.

— **V 5. položajno skupino:** Trost Franc, Ljubljana; Mejovšek Radovan, Slivnica-Maribor desni breg; Bratič Herma, Maribor; Cegnar Ivanka, Ljubljana; Zavašnik Albina, Ljubljana; Korenjak Marija, Sv. Barbara-Ptuj; Jakše Bibijana, Vransko-Celje.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— **I Razveseljiv pojav.** V času, ko se učiteljstvo z mnogih strani napada, moramo smatrati res za razveseljiv pojav članek, ki ga pod naslovom »Položaj učitelja na kmetih« priobčuje na uvodnem mestu »Kmetijski list« od 3. aprila. Navedemo naj nekaj ugotovitev iz tega članka: Med vsemi šolanci, ki so po poklicu vezani na življenje na kmetih, je učitelj brez dvoma najpomembnejši. Njemu je zaupana mladina, narodova bodočnost. On ni samo tisti, ki uči mladi svet pisanja, čitanja in računanja, ampak polaga v mlada srca sploh prve kali resnične notranje kulture... Učitelj uči mladino spoznavati dom in domovino, on ji odgrinja prve razglede v svet. Učitelj ji odpira pot do zakladov in svetlinj narodove kulture... Neredko mora, ako hoče res doseči uspehe, prispevati tudi gmotno iz svojih skromnih sredstev. Na koncu pa je pogosto nagrada za njegov trud nerazumevanje, smetenje in celo preganjanje... Ali res učitelj za to zasluži preganjanje, zapostavljanje in prezir? Ali je res vsa naša kultura tako lažniva, da nimamo za požrtvovalnega in nesebičnega delavca nobenega priznanja, če ga že gmotno nočemo ali ne moremo nagraditi?... Učitelj je kmetu že po načinu življenja najbližji. Oba imata družine in s tem toliko skupnih težav in skrbi, da se medsebojno lahko docela razumevata. Samo človek, ki je z lastnim srcem okusil vso sladkost ljubezni do potomstva in vso težo odgovornosti, ki jo nalaga skrb za novo pokolenje, lahko razume človeka s podobno nalogo... Ko pa učitelj prevzame upraviteljstvo te ali one šole, ob začetku šolskega leta ne more nikoli reči, kje in v kakšnih okoliščinah bo učal konec šolskega leta. Izpostavljen je samovolji neštevitih činiteljev, ki ga lahko sredi najlepšega dela kakor ničvredno koprivo iztrgajo iz njegovega delovnega okolja in vržejo kamor koli... Kdor torej hoče narodu dobro, se bo zavzemal povsod in dosledno za to, da pride učitelj do svojih pravic in priznanj. V tem prizadevanju bo našel slovenske kmete vedno kot zveste zaveznike in soborce.

— **I Prosvetne razmere v vardarski banovini** je naslov članka Rad. Mihailoviča v »Novi Riječi« od 28. marca, v katerem so priobčeni sledeči podatki: »Na dan 1. marca je bilo v vardarski banovini 557 razredov brez učiteljev, zaradi česar je 262 šol sploh zaprtih, ker nimajo učiteljev. Po prošnji je odšlo v druge banovine 427 učiteljev. To ugotovitev je iznesel 6. marca na zasedanju banskega sveta načelnik prosvetnega oddelka g. Ljubomir Aleksić, katerega pisec članka obtožuje, da je kriv teh razmer in mu tudi očita krivdo za to, da so v vsem kačaničnem srežu samo štiri šole s petimi razredi in vsega tremi učitelji. Poleg drugih očitkov, naglaš pisec članka, da je g. Lj. Aleksić pred 250 učitelji in učiteljicami izjavil 24. maja 1937. v Skoplju, da mu je vseeno koliko šol in razredov bo v banovini, ker bo on kljub temu načelnik prosvetnega oddelka. V članku so iznešeni tudi

očitki raznih načinov preganjanj učiteljstva in uničenje pravega šolskega nadzorstva, ker so bili namesto dobrih šolskih delavcev postavljeni za nadzornike le partizani.

— **I O draginji** razpravlja tudi »Gorenjec« od 6. aprila, in to v članku »Circulus vitiosus«, ki se končuje: Tako je nastal položaj, da draginja in visoke cene nekaterim koristijo, drugi pa trpe radi tega škodo. Kot je prav, da producent, zlasti kmet doseže višje cene za svoje pridelke in živino, tako bi bilo pa tudi prav, da konsument ne bi prisiljen omejiti se pri najnujnejših življenjskih potrebščinah. Ali pa naj država poseže vmes in regulira in maksimira tako cene živilom in drugemu blagu, oziroma naj se plače in mezde državnih in privatnih nameščencev ter delavstva obvezno prilagode tem zvišanim cenam. — Ta nujni ukrep je potreben v interesu države same, pa tudi v interesu življenjskega obstoja in zadovoljstva državljanov. Kajti precej absurdno je dejstvo, ki nam ne dela prav nobene časti, da so pri nas življenjske potrebščine dražje kot pa v onih državah, ki se nahajajo v vojnem stanju. Kaj bi šele bilo, če bi tudi nas zajela vojna?

— **I Kaj je z uredbami o draginji.** Pod tem naslovom priobčuje »Nova pravda« od 1. aprila članek, ki med drugim ugotavlja tudi to: Izdanih je bilo dvoje uredb, ki naj bi zajezili porast draginje. Prvo uredbo je izdal minister za socialno politiko in narodno zdravje. Uredba je že skoraj pozabljena in so v dobi njene veljavnosti baš najbolj poskočile cene življenjskim potrebščinam. Ko se je spoznalo (malo pozno sicer), da prva uredba o pobijanju draginje ne zaleže mnogo, je izdal minister za trgovino kot dopolnilo k prvi uredbi drugo uredbo, po kateri naj bi se kontrolirale cene. Brez urada za kontrolo cen se odlej ne bi smelo zvišati cen in poleg tega bi urad prekontroliral cene še za nazaj do septembra lanskega leta in odredil stare cene, če bi se prepričal, da so se cene neupravičeno dvignile. Vpliv urada za kontrolo cen se pa do danes še ni čutil na trgu in se cene nemoteno zvišujejo kot da ne bi imeli protidraginjskih uredb. — Počasno poslovanje uradov za kontrolo cen je povzročilo v javnosti veliko kritike. Celo skupščina beogradske trgovske zbornice je izrazila svoje veliko nezadovoljstvo, da se uredba o kontroli cen še danes ne izvaja. Spridlo javne kritike je smatral minister za trgovino za dolžnost, da pomiri gospodarske in konsumentске kroge ter je pretekle dni izjavil, da bo urad za kontrolo cen v najkrajšem času objavil svoje ukrepe in da bo kontrolo razširil celo na nekatere potrebščine, ki se doslej niso kontrolirale.

— **t Peresa, svinčnike, kuverte, črnila, pisarniške in šolske potrebščine** si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Pomladni plašči

in obleke v največji izbiri in po nizkih cenah

KONFEKCIJA

FRAN LUKIČ

Ljubljana, Stritarjeva ul. 9

Mladinska matica

—mm Tudi 3. zvezek Cicibanove knjižnice je že pošel. V zalogi pa je še 4. in 5. zvezek. Za prve razrede pride sedaj v poštev prav 4. zvezek s pomladansko vsebino in s tiskanimi in pisanimi črkami različnih velikosti in tipov. Knjižico je uredil Fran Roš, ilustriral je Maksim Sedej. Izvod stane le din 1,50. Pri naročilu vsaj 10 izvodov se poštnina ne vračuna. — »Ciciban nastopa«, 5. zvezek Cicibanove knjižnice, prinaša kratke igrice in dramske nastope, ki so primerni za materinske proslave in Vidov dan. Igrice so tako pisane, da se lahko uprizorijo tudi v razredu brez posebnega odra, kulis in posebnih odrskih rekvizitov. Knjižica je po 3 din.

—mm O drugih naših publikacijah piše R. Rehar v Obzorjih: Drugo leposlovno delo Franja Roša je »Dija«, namenjena najmlajšim. Namesto pravilničnega junaka si je izbral pisatelj igračo, medvedka »Dijo«, in nam v devetnajstih poglavjih opisal njegovo življenjsko usodo. Spremljamo ga iz trgovine v Jankovo posteljo, kanarčkov kletko, miškin družbo, na potovanje v Ljubljano, med cigane, na deško igrice in potem preko najrazličnejših peripetij do bolniške postelje uboge peričine Rezičke.

Medtem ko so prva poglavja polna otroške iskrenosti, so naslednja poglavlja z dobrimi psihološkimi opazovanji in zadnja celo dvignjena do občutka plemenite topline. Tudi v tem delu ni vsiljivih tendenc in nobene suhoparne didaktike; zgodba učinkuje sama po sebi in dosega svoj namen. Njena fabulistična in stilistična preprostost ustreza popolnoma duševnosti otrok, katerim je namenjena. Ksejnja Prunkova je s svojimi dvobarvnimi ilustracijami popolnoma prilagodila preprostosti in otroški toplini Roševskega stila. Njene podobe sicer niso nobene umetnine, zato so pa toliko bolj domače in iskrene. Tretja knjiga je Vlada Klemenčiča zgodovinska čitanka: »Iz starih in novih časov«. Njena vsebina je poučna, ne le poslovna, vendar delo ni napisano suhoparno, ampak v slogu, ki skuša združiti pouk v prijetnem pripovedovanju.

Delo je prikaz zgodovinskih dogodkov, na naših slovenskih tleh, ob časov mamuta, preko osvojitve ognja, prvih pričetkov poljedelstva in živinoreje, odkritja bakra in bronca,

uporabe železa, dobe Rimljanov, naselitev Slovencev ter slovenske preteklosti do svetovne vojne in osvobojenja v narodni državi. Seznanja nas s slovenskimi zadugami, pokristjanjenjem, bavarsko nadoblastjo, tlačanstvom, delovanjem samostanov in šol, prvim meščanstvom, sodstvom, reformacijo, protireformacijo, kmečkimi upori, epidemijami, Napoleonomi vojnami, pričetki narodnega prebujenja, bojem za narodne pravice in končno s svobodo. Morda so začetna poglavja preobširna v primeri z zadnjimi iz novejšje in najnovejšje dobe, kar dokazuje, da se je moral pisatelj vedno bolj omejevati, da ne bi presegel določenega obsega knjižice, toda to delu ne jemlje vrednosti, ki je zlasti v lju-beznih do naše narodne preteklosti, naše zemlje in našega naroda vobče. Avtor je skušal biti kolikor mogoče objektivni, kar se mu je večinoma tudi posrečilo, le ponekod se, dasi rahlo, oglašajo iz ozadja njegove simpatije in antipatije. Delo je sicer namenjeno višjim razredom ljudskih šol, bo pa enako dobro služilo tudi odraslim, zlasti na deželi, kjer manjka takih poljudno in pregledno, obenem pa nevsiljivo pisanih zgodovinskih knjig. Z izdajo te čitanke je storila Mladinska matica v resnici koristno delo. Čitanko poživljajo ilustracije Hinka Smrekarja, risane v njegovem znanem stilu in prehajajoče ponekod celo rahlo v šalljivo karikaturu.

Četrta knjiga je slikanica »Dedek Miha«. Besedilo v verzih je napisala Anica Černejeva, večbarvne ilustracije sta pa oskrbela Marta in Radovan Klopčič. Izdana je v leksikalnem formatu na debelem, trpežnem papirju. Namenjena je najmlajšim in sledi v vsem, po vsebini in ilustracijah, znanim tujim vzorom. Kvalitetno ni slabša od njih, a tudi ne boljša. Vsebinske je preprosta, brez posebne literarne ambicije, prav take pa so tudi slike. Vendar bodo vzbudile pri otrocih zanimanje in navdušenje, in marsikateri bo segel po svinčniku in barvicah, da bi jih prerisal ali preslikal. Tako smo pričeli pač vsi svoje prvo zanimanje za risarstvo in slikarstvo. Ker je slikanica nov prispevek k našim knjigam te vrste, kakršnih nam pa še vedno primanjkuje, jo moramo z veseljem pozdraviti, zlasti, ker je v primeri s tiskarskimi stroški še vedno cenena.

R. Rehar.

Prazna učiteljska mesta

Prazno učiteljsko mesto je v Narapljah, srez Ptuj, ne daleč od avtobusne postaje, v bližini zgodovinsko znamenit kraj Ptujška gora s krasno okolico.

Učiteljski pravnik

—**§ Odgovor na vprašanje T. G. iz K.** Stanarina pripada z neučiteljem poročeni učiteljici le, če ne živi z možem v istem kraju. — Dejstvo, da ne vodita — službojujo v istem kraju — skupnega gospodinjstva in se hranita v isti ali ločeni gostilni, ne daje pravice do stanarine.

Upravičene, prizadete tovarišice dobe izplačano stanarino od 1. aprila 1940. s plačo za maj t. l., za pretekli čas pa naknadno, ko bodo krediti na razpolago.

—**§ Vprašanje: P. E. iz P. 1.** Sem učitelj-pripravnik, poročen z učiteljico-pripravnico, imava enega otroka. Stanujemo v privatnem stanovanju, zato dobivam stanarino in določen znesek za kurivo. Ker imam vseh mesečnih dohodkov, to je: plača, rodbinska doklada za otroka, stanarina in kurivo, preko 1200 din, odtegnejo ženi 30 % plače.

2. Tovarišici, ki je bila v prav enakem položaju kot je moja žena, pa so odtegovali le 20 %. Toliko (to je 20 %) ji odtegujejo tudi sedaj, ko je njen mož v IX. pol. skupini.

Kako je pravilno? Katera od imenovanih dobi preveč(?) odnosno premalo?

Odgovor! Ad 1. in 2. Po čl. 2. in 3. odločbe v prejemkih uradniških pripravnikov št. 14.311/1 z dne 11. aprila 1934. (Sl. l. št. 32/1934. — Roč. katalog str. 95) je v obeh primerih pravilen odtegljaj 30 %, ne glede na to, ali uživata nat. stanovanje odnosno stanarino.

—**§ Vprašanje: J. B. v Sv. M. 1.** Stanujem v šoli in imam svoje gospodinjstvo. Ali lahko zahtevam od šol. upravitelja del vrta?

2. Če ne, ali ga lahko zahtevam z ozirom na to, da poučujem 4. razr. viš. lj. š., ki zahteva malo gospodarstva?

Odgovor! Šolski vrt je učilo pri pouku, ki naj bo temu namenu primerno urejen, tako se glasi odlok višjega šol. sveta od 16. junija 1921. (Finkova zbirka 1927/102).

Ad 1. Upravitelj vrtnar lahko prepusti na šoli delujočim učiteljem del šol. vrta v obdelovanje in uživanje, kar pa ne sme ovirati harmonije vrta niti kolobarjenja.

Ad 2. Ker je šolski vrt učilo, mora biti dovoljen dostop na šol. vrt vsem učencem, osobito onim višjih razredov. Glede odstopa dela šol. vrta v učne svrhe se dogovorite z upraviteljem vrtnarjem.

—**§ Odgovor na vprašanje: »Pomlad«.** Ad 1. in 2. Dogovorite se s šol. upraviteljem in uredite zadevo, ker spada to v ta delokrog in Vam ne moremo dati pravnega leka.

Učiteljska tiskarna

—**t Sprejemni izpiti za I. razred srednjih šol** se bližajo. Priporočamo Mlakar-Kozina: Slovnica in računska snov za sprejemni izpit v srednjo šolo. Broširano 10 din.

—**t Še vedno si lahko olajšate pouk zgodovine in zemljepisja** z zgodovinskimi in zemljepisnimi slikicami. Kolekcijska 30 zgodovinskih ali 30 zemljepisnih slikic stane 4 din.

—**t Rabite pisarniške potrebščine**, pisemski papir, svinčnike, nalivna peresa, avtomatične svinčnike, obrnite se do Knjigarne Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Če Vam je priročneje, pojdite v njeno podružnico v Mariboru.

—**t Če potrebujete katero koli knjigo** in je nimate, lahko jo dobite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in v Mariboru.

KMETJE VČERAJ IN DANES

Nikomur ni neznano, da je bilo slovensko učiteljstvo zmerom mogočni mecen naše domače umetnosti, zlasti literature. Zgradba našega kulturnega hrama bi se razrušila, ako bi ji odtegnili podporno učiteljstvo. Tega se zaveda tudi sleherni literat. In ko izide njegovo delo, računa v prvi vrsti na pomoč učiteljstva. Dasi slabo plačano, je učiteljstvo vendarle voljno pomagati na oltar duhovnega napredka svojega naroda svoj kulturni obolus, ker je dojel, da je samobitnost kakšnega naroda v teh nevarnih časih zavisna edino od njegove kulturne stopnje.

Da je učiteljstvo še zvesto temu svojemu prepričanju, smo uverjeni tudi zdaj, ko mu priporočamo knjigo »Kmetje včeraj in danes«, delo Ignaca Koprivca.

Kako je bilo delo ocenjeno od kritike, gotovo vsakdo ve. Mnenja vseh književnih poročevalcev so si edini v tem, da podobne knjige naša narodopisna literatura še nima.

Narodopisne svojskosti so važnega pomena za presojo kakšne dežele ali kraja. Usoda krajev se je že določala po njej. Obstojajo pač gotove ločnice, ki ne dopuščajo prehodov. Slovenske gorice s svojo izrazito, le njim lastno pisanostjo so s knjigo Ignaca Koprivca dobile oprijemljivo spričevalo, ki ga bodo v primeru, da bi se razpravljalo o njih usodi, lahko pokazale.

Kakor znano, je knjiga vzbudila mnogo pozornosti. Pisana je pač verno, resnično, resnica pa je pikra. Upamo, da bo delo na gradilo z moralnim in gmočnim priznanjem vsaj učiteljstvo.

Ne čakajte, da pride prodajalec na dom. To je zvezano s stroški, ki jih knjiga spremlja, nizke cene ne dopušča. Naročite jo z dopisnico pri Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali njeni podružnici v Mariboru, pri Glavni hranilnici Sv. Lenart v Slov. goricah, ali pa pri Ignacu Koprivcu, Ljubljana, univerza. Učitelji jo dobe na tri mesečne obroke. Knjiga stane s poštnino 65 din.